

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložil student: Ondřej Novotný

Název práce: Od VEB k GmbH - Případová studie transformace podniku Carl Zeiss v rámci znovusjednocení Německa

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Ve středu pozornosti předložené práce stojí vývoj podniku Carl Zeiss Jena v období sjednocení Německa a transformace východoněmeckého hospodářství z plánovaného na tržní. Analyzuje vývoj vztahů východního a západního nástupce původního podniku, rozděleného po druhé světové válce, a proces jejich postupného opětovného sloučení do jediné firmy, který proběhl v letech 1990 až 1996. Autor si klade otázku, zda se vůbec oběma povedlo podařilo transformaci "přežít", jakou roli sehrála při transformaci podniku jeho ekonomická situace i skutečnost, že existoval západní podnik prakticky stejného jména, a konečně nakolik tento podnik přispěl k transformaci a tím i záchraně východní firmy. Ptá se rovněž, nakolik lze na "Carl Zeiss" (zde není zcela jasné, co tím autor myslí) pohlížet jako na "success story" (s. 2-3)

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Autor si nesporně vybral zajímavé téma, které je v českém badatelském prostředí prakticky nedotčené jako do jisté míry celá transformace východoněmecké ekonomiky. V Německu sice vyšlo několik prací přímo k dějinám firmy Carl Zeiss, zčásti z pera bývalých pracovníků podniku a zčásti při příležitosti různých firemních výročí, jejichž někdy problematické objektivitu si je autor dobře vědom. Sám svoji studii označuje jako kompilaci a je nutné říci, že je to kompilace na bakalářskou práci velmi zdařilá. Sympatické rovněž je, že se autor nesoustředil pouze na historii firmy samotné, ale snažil se její vývoj zasadit do kontextu transformace východoněmecké ekonomiky počátkem 90. let. V hrubých obrysech se proto zabývá i činností Treuhandu, privatizační instituce, jejíž postup byl v řadě ohledů pro úspěšnou transformaci východní části podniku a její adaptaci na tržní podmínky klíčový. Zde práce naráží na určité limity dané zejména jejím rozsahem, zasazení analyzovaného případu do celkového kontextu privatizace východoněmeckého hospodářství vyznívá nakonec dosti stručně. Otázka může znít, zda byly i jiné případy úspěšné transformace a čím byly dány, jinými slovy kolik bylo podobných "success stories". Carl Zeiss není úplně typický případ, neboť i východní podnik byl internacionálně renomovaným výrobcem schopným v některých segmentech výroby konkurence na světovém trhu, byl velkým zaměstnavatelem v regionu apod. - ne náhodou patřil k tomu, co se označuje jako "rodinné stříbro", tedy tu část výrobních kapacit, které - tolik i politická intence - měly být z východoněmeckého hospodářství bezpodmínečně zachovány. Zajímavou okolností je i existence západní odnože původní firmy, která mohla do privatizačního procesu vstoupit jako zachránce, ale i jako konkurent. I zde čtenář bude mít tendenci se ptát, jak typická byla taková konstelace ve sjednocující se německé ekonomice.

Téma je vystavěno přehledně, autor postupuje chronologicky a dokáže odlišit podstatné od nepodstatného, i když i pozorný čtenář se někdy ztratí přehled, o které části "Carla Zeisse" je právě řeč. Vytknout lze jen formulaci výzkumných otázek. Otázka, zda se oběma částem podniku podařilo přežít, je vlastně zodpovězena již v úvodu. Otázka směřující k roli ekonomické situace obou podniků v procesu transformace měla být více rozpracována. V textu se ukazuje, že vedle avizovaných kritérií (hospodářský výsledek a počet zaměstnanců) hrály důležitou roli i další, mj. strukturální politika zaměstnanosti. Úplně se kromě toho vytrácí dlouhodobý výhled na vývoj celého odvětví optiky - konec konců očekávání tohoto typu jsou leckdy důležitější než momentální ekonomická kondice. Chvalitebný je autorům opatrný přístup k otázce, nakolik lze označit proces transformace někdejšího socialistického kombinátu za úspěch. V textu i závěru jasně ukazuje, že si je vědom, že takové hodnocení je věcí zvolených kritérií a že ani v mezi specializovanými odborníky v tomto ohledu nepanuje jednota. Zajímavý v této souvislosti by byl pohled na ty části někdejšího VEB, které nepřešly něhož do různých následných existenčních podob "Carla Zeisse", což byla téměř polovina jeho podniků. "Carl Zeiss" je dnes nesporně úspěšnou firmou a světovým hráčem, ale co ostatní? Ovšem je jasné, že takový výzkum, jestliže je vůbec proveditelný, by výrazně překračovalo rámec bakalářské práce.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Práce splňuje všechny předepsané formální náležitosti, je psána kultivovaným a čtivým jazykem, i když některé formulace poněkud připomínají svůj německý původ. Překlepy a gramatické chyby jsou spíše výjimkou, jediným opravdovým problémem v tomto ohledu je na některých místech naprosto nesmyslná interpunkce.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Celkový dojem z předložené bakalářské práce je výborný, autor si vybral relevantní téma, které základě velmi solidního fundusu odborné literatury a zčásti i dobového tisku samostatně zpracoval na obsahové i jazykové kvalitní úrovni.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Autor by se mohl více věnovat problému měnové a sociální unie a jejím dopadům na podnikovou sféru NDR. Jednak z jeho podání jasně nevznívá, proč k tak překotnému sjednání unie vůbec došlo. V případě jejích důsledků autor ne zcela rozlišuje mezi vnitřními procesy, které lze rozčlenit na dopady vlastní měnové unie a na důsledky obecně rychlého ekonomického sblížení obou německých států, projevujících se v transformaci koordinačního mechanismu (mj. liberalizace cen), a dopady externích faktorů, k nimž patřil zejména rozpad trhu socialistických zemí. Např. uvádí, že důsledkem měnové unie byl růst výrobních nákladů. Jenže pouhý přepočít z jedné měny do druhé růst nákladů s sebou nést nemusí. Kromě toho uvádí, že příčinou neefektivit východoněmeckých podniků byla přezaměstnanost. To je sice do značné míry pravda (i když možnost firem konkurovat si navzájem lepšími mzdovými nabídkami byla v plánovaném hospodářství do určité míry omezená státní mzdovou politikou), ale přezaměstnanost se v NDR velmi rychle v katastrofální nezaměstnanost, takže tady to ne zcela hraje.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Přes shora uvedené připomínky autor předložil kvalitní bakalářskou práci, která ve všech ohledech vyhovuje nárokům kladeným na IMS FSV UK na tento typ kvalifikačních prací. Doporučuji ji proto přijmout k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm "výborně".

25.5.2015

Podpis: